

Saksnummer	Utvalg/komite	Dato
159/2015	Fylkesrådet	27.05.2015
099/2015	Fylkestinget	08.06.2015

Høring - forslag om endringer i Helligdagsloven for å tillate søndagsåpne butikker

Sammendrag

Kulturdepartementet har sendt et forslag på høring om endringer i Helligdagsloven for å tillate søndagsåpne butikker. Denne bestemmelsen inneholder i dag et påbud om at faste utsalgssteder som selger til forbruker, skal holde stengt på helligdager. Endringsforslaget går ut på å innskrenke bestemmelsens rekkevidde, slik at butikker får mulighet til å holde åpent på alle vanlige søndager.

Fylkestinget mener at de foreslåtte endringer vil kunne få uheldige konsekvenser både for butikkene, de ansatte og kundene. Fylkestinget er særlig bekymret for at en generell adgang til søndagsåpent vil svekke utkantbutikkens konkurranseevne.

Fylkestinget støtter ikke regjeringens forslag om endringer i Helligdagsloven som åpner for søndagsåpne butikker.

Innledning

Regjeringens politiske plattform (Sundvoll-erklæringen) sier at regjeringen vil tillate butikker å holde åpent på søndager, og at regjeringen sammen med partene i arbeidslivet vil vurdere hvordan de butikkansatte kan bli omfattet av et godt lovverk når det gjelder arbeidstid og medbestemmelse.

Kulturdepartementet foreslår på denne bakgrunn endringer i lov av 24. februar 1995 nr. 12 om helligdager og helligdagsfred (Helligdagsloven) § 5 om salg fra faste utsalgssteder. Denne bestemmelsen inneholder i dag et påbud om at faste utsalgssteder som selger varer til forbrukere, skal holde stengt på helligdager. Endringsforslaget går ut på å innskrenke bestemmelsens rekkevidde, slik at butikker får mulighet til å holde åpent på alle vanlige søndager.

Departementet foreslår samtidig å opprettholde påbudet om stengte butikker på de 10 særskilte helligdagene (første nyttårsdag, skjærtorsdag, langfredag, første påskedag, annen påskedag, Kristi Himmelfartsdag, første pinsedag, annen pinsedag, første juledag og annen juledag). Dessuten foreslår departementet at det gjeldene påbudet om butikkstengt på de særskilte høytidsdagene 1. og 17. mai blir videreført. Også påbudet i helligdagsloven § 5 om

at butikker skal holde stengt fra kl. 16 på jul-, påske- og pinseften foreslås videreført.

Arbeidsmiljøloven åpner for unntak fra forbudet mot søndagsarbeid når det gjelder arbeid i butikker som kan ha åpent etter Helligdagsloven. Dette innebærer at ansatte i virksomheter som etter loven kan ha åpent på søndager, også kan arbeide på søndager. Dette endres ikke selv om Helligdagsloven endres.

Regjeringen har også valgt å høre et annet forslag, hvor beslutningsmyndighet legges til den enkelte kommune.

Bakgrunn

Kulturdepartementets utgangspunkt er at tilbud og etterspørsel vurderes som bedre egnet enn lovverket til å regulere åpningstidene. Forslaget om deregulering på vanlige søndager vil føre til at butikkene i prinsippet selv kan ta stilling til når de vil holde åpent.

Fra påbudet om stenging på helligdager, høytidsdager og høytidsaftener finnes i dag en rekke *unntak*, hvorav de vesentligste er:

- Utsalgssteder som i det vesentligste selger kiosk og dagligvarer, og som har en salgsflate som ikke overstiger 100 kvm.
- Bensinstasjoner med salgsflate som ikke overstiger 150 kvm.
- Utsalgssteder på campingplasser.
- Utsalgssteder i områder som etter vedtak av Fylkesmannen regnes som typiske turiststeder.
- Salg fra serveringssted.
- Tidsbegrensede varemesser og utstillinger.
- Utsalgssteder som i det vesentligste selger hageartikler.
- Utsalgssteder som i det vesentligste selger lokale husflids- og suvenirvarer.
- Lufthavner som har tillatelse til avgiftsfritt salg.

Departementet mener en deregulering av åpningstidene vil innebære større grad av likebehandling mellom butikker, og at det vil bidra til forenkling av regelverket.

Kombinasjonen mellom et generelt påbud om søndagsstengte butikker og de mange unntak man har i dag, gir konkurransevridning og forskjellsbehandling. Videre fremheves at forbrukerne vil få større valgmuligheter fordi tilbudet av åpne butikker vil øke som følge av forslaget. Et annet argument er at forslaget vil gi butikkene økte konkurransemuligheter i forhold til den omfattende grensehandelen som eksisterer på søndager i dag, samt overfor e-handel.

De senere år har flere land i Europa foretatt en oppmyking av åpningstidene for butikker. I Danmark har butikker fra 1. oktober 2012 kunnet holde åpent på vanlige søndager. I Finland er hovedregelen at butikker kan holde åpent på søndager mellom kl. 12-18. Sverige har ikke hatt noen særskilt lovregulering av åpningstidene for varehandelen siden 1972.

Problemstilling

Forståelsen av begrepet *Butikker*, vil i denne sammenheng i hovedsak dreie seg om

dagligvarebutikker og kjøpesentra.

Helligdagsfreden står sterkt i Norge, og det kan se ut som et flertall i befolkningen er imot å ha søndagsåpne butikker. Helligdagslovens formål er å verne om det gudstjenestelige liv og den alminnelige fred på helligdager. Søndager er en felles fridag for mange familier. Den benyttes ofte til fellesskap, engasjement i frivillige lag og foreninger, idrett og friluftsliv. Det vil være uheldig om disse aktivitetene skal bli «utkonkurrert» av søndagshandel.

En rekke frivillige organisasjoner har i et åpent brev til regjeringen uttrykt bekymring for konsekvensene søndagsåpne butikker kan få for Norge, og derfor bedt om en konsekvensutredning.

I dag er det anledning til å søke om å holde søndagsåpent på typiske turiststeder. Denne muligheten er det flere butikker som har benyttet seg av. Kiosk og dagligvarebutikker med en salgsflate på mindre enn 100 kvm. har også anledning til å ha søndagsåpent. I tillegg kommer alle bensinstasjoner.

Det er ingen uenighet om at følgene av å ha søndagsåpne butikker vil påføre butikkene økte kostnader. Dette er kostnader som i liten grad kan kompenseres med økt omsetning. Konsekvensen vil kunne bli dyrere dagligvarer. Arbeidstakernes organisasjon og butikkbransjen selv er også negativ til søndagsåpne butikker.

Vurderinger

Forslaget som er sendt på høring innebærer å fjerne den bestemmelsen i Helligdagslovens § 5 som pålegger faste utsalgssteder å holde stengt på søndager. Regjeringen har også valgt å høre et annet forslag, hvor beslutningsmyndighet legges til den enkelte kommune.

Fylkesrådet mener at dagens lovverk ivaretar hensynet til forbrukernes behov på en tilfredsstillende måte. De fleste dagligvarebutikker og kjøpesentra har i dag lange åpningstider. Når det gjelder dagligvarebutikker er det ikke uvanlig med åpningstider fra kl.07.00 til kl. 23.00 på hverdagene. På søndager gir bl.a. de såkalte Brustadbuene og bensinstasjoner et visst tilbud.

Nordland fylkeskommune innførte allerede i 1995 en egen ordning med støtte til utkantbutikker. Denne ordningen har utvilsomt bidratt til at de fleste lokalsamfunn i fylket fortsatt har et dagligvaretilbud i rimelig nærhet av bostedet. En endring som innebærer at butikker får muligheten til å holde åpent på alle vanlige søndager, vil utvilsomt gjøre situasjonen for butikkene i utkantstrøk vanskeligere. De fleste utkantbutikker har en anstrengt økonomi, og driver med ytterst knappe fortjenestemarginer. Å holde åpent på søndager vil for de fleste utkantbutikker derfor ikke være aktuelt. Konsekvensene vil da trolig bli at kundene bruker søndagen til å handle på andre og større steder. Man må nok uansett påregne økt handelslekkasje fra distriktene og til større sentra som følge av en generell adgang til søndagsåpent.

Forslaget om at kommunene på egen hånd kan bestemme innholdet i forskriftene kan føre til konkurransevridding og store ulikheter kommunene imellom. Ifølge Handelens samarbeidsutvalg (HSU) kan man forvente større og færre vareutsalg og at mer av handelen flytter inn i kjøpesentre. Hos kjøpesentrene vil det trolig også bli stilt krav om at butikkene må

holde åpent på søndager. Det vil være svært vanskelig for kommuner å velge å beholde dagens ordning med søndagsstengte butikker dersom omliggende butikker har valgt å åpne for søndagsåpne butikker.

Fylkesrådet mener det er viktig å bevare søndagen som felles fridag. En betydelig andel av befolkningen jobber allerede noen helger for å ivareta grunnleggende samfunnsbehov. Fylkesrådet er opptatt av at en så stor del av landets familier som mulig skal ha en felles fridag som legger til rette for hvile, rekreasjon, kultur, idrett og fellesskap.

Fylkesrådet mener at de negative konsekvensene av en generell adgang til søndagsåpne butikker ikke oppveies av forbrukernes behov for tilgang til et bredere vareutvalg også på søndager. Fylkesrådet vil også fremheve at helligdagsfreden står sterkt i Norge, og at søndagene ofte brukes til fritidsaktiviteter og som samlingsstund i mange familier.

Konsekvenser

Saken har ingen økonomiske, administrative eller likestillingsmessige konsekvenser for Nordland fylkeskommune.

Fylkesrådets innstilling til vedtak

1. Fylkestinget mener det er viktig å bevare søndagen som felles fridag, og mener at en så stor del som mulig av landets familier skal ha en felles fridag som legger til rette for hvile, rekreasjon, kultur, idrett og fellesskap.
2. Fylkestinget ber regjeringen merke seg den massive motstanden mot søndagsåpne butikker fra befolkningen, arbeidstakerorganisasjonene, næringslivsorganisasjonene, og frivilligheten. Fylkestinget ber regjeringen trekke forslaget.
3. Fylkestinget mener de negative konsekvensene av søndagsåpne butikker ikke oppveies av forbrukernes behov for tilgang til et bredere vareutvalg også på søndager. Fylkestinget er særlig bekymret for at en generell adgang til søndagsåpent vil svekke utkantbutikkens konkurranseevne.
4. Fylkestinget støtter ikke regjeringens forslag om endringer i Helligdagsloven som åpner for søndagsåpne butikker, som beskrevet i høringsnotat 15/1432 datert 27.03.2015.
5. Fylkestinget støtter ikke det alternative forslaget om at beslutningsmyndighet om søndagsåpne butikker skal legges til den enkelte kommune.

Bodø den 27.05.2015

Tomas Norvoll
fylkesrådsleder
sign

Arve Knutsen
fylkesråd for næring
sign

27.05.2015 Fylkesrådet

FRÅD-159/2015

Vedtak

Fylkesrådets innstilling enstemmig vedtatt

08.06.2015 Fylkestinget

Samferdselskomiteens innstilling ble lagt fram av saksordfører Randi Myrvang Næss, KrF

1. Fylkestinget mener det er viktig å bevare søndagen som felles fridag, og mener at en så stor del som mulig av landets familier skal ha en felles fridag som legger til rette for hvile, rekreasjon, kultur, idrett og fellesskap.
2. Fylkestinget ber regjeringen merke seg den massive motstanden mot søndagsåpne butikker fra befolkningen, arbeidstakerorganisasjonene, næringslivsorganisasjonene, og frivilligheten. Fylkestinget ber regjeringen trekke forslaget.
3. Fylkestinget mener de negative konsekvensene av søndagsåpne butikker ikke oppveies av forbrukernes behov for tilgang til et bredere vareutvalg også på søndager. Fylkestinget er særlig bekymret for at en generell adgang til søndagsåpent vil svekke utkantbutikkens konkurranseevne.
4. Fylkestinget støtter ikke regjeringens forslag om endringer i Helligdagsloven som åpner for søndagsåpne butikker, som beskrevet i høringsnotat 15/1432 datert 27.03.2015.
5. Fylkestinget støtter ikke det alternative forslaget om at beslutningsmyndighet om søndagsåpne butikker skal legges til den enkelte kommune.

Richard Dagsvik, Frp, fremmet Frps forslag fra komiteen

Fylkestinget støtter regjeringens forslag om endringer i Helligdagsloven som åpner for søndagsåpne butikker, som beskrevet i høringsnotat 15/1432 datert 27.03.2015.

Votering

Komiteinnstillinga vedtatt mot 16 stemmer avgitt for Frps forslag (8Frp og 8H).

FT-099/2015

Vedtak

1. Fylkestinget mener det er viktig å bevare søndagen som felles fridag, og mener at en så stor del som mulig av landets familier skal ha en felles fridag som legger til rette for hvile, rekreasjon, kultur, idrett og fellesskap.

2. Fylkestinget ber regjeringen merke seg den massive motstanden mot søndagsåpne butikker fra befolkningen, arbeidstakerorganisasjonene, næringslivsorganisasjonene, og frivilligheten. Fylkestinget ber regjeringen trekke forslaget.
3. Fylkestinget mener de negative konsekvensene av søndagsåpne butikker ikke oppveies av forbrukernes behov for tilgang til et bredere vareutvalg også på søndager. Fylkestinget er særlig bekymret for at en generell adgang til søndagsåpent vil svekke utkantbutikkens konkurranseevne.
4. Fylkestinget støtter ikke regjeringens forslag om endringer i Helligdagsloven som åpner for søndagsåpne butikker, som beskrevet i høringsnotat 15/1432 datert 27.03.2015.
5. Fylkestinget støtter ikke det alternative forslaget om at beslutningsmyndighet om søndagsåpne butikker skal legges til den enkelte kommune.

Vedlegg

Tittel

FT - sak 099 - Innstilling fra komite for samferdsel

DokID

564334